

גיטין דף כג

(בעמ' הקודם)

גמרא: והא לאו וכו': מדוע חש"ו כשרים לכתוב את הגט, והרי הם אינם יודעים לכתוב לשמה?

רב הונא מתרץ: מדובר שאדם גדול עומד על גביו של החרש / שוטה / קטן ואומר לו שיכתוב לצורך פלוני. **ביאור:** רב הונא סובר שמשנתנו היא כדעת רבי אלעזר שעדי מסירה כרתי, וא"כ מה שאמרה התורה "וְכָתַב לָהּ" (= לשמה) הכוונה שהכתיבה תהיה לשמה שהרי לא צריך עדי חתימה. ודברי המשנה "שאינ קיום הגט אלא בחותמו" הכוונה בעדי מסירה לפי שרוב הגיטין נמסרים בפני החותמים, וזה הולך על "האשה כותבת את גיטה וכו", כלומר ומה שאמרה התורה "וְכָתַב לָהּ" (= לשמה) הכוונה שצריך שהכתיבה תהיה לשמה. זה הטעם מדוע היא יכולה לכתוב את גיטה, לפי שתוקף הגט הוא ע"י החתימה ולא ע"י הכתיבה, אבל זה לא הולך על הרישא 'הכל כשרין לכתוב... ואפי' חש"ו' שהרי באמת הם לא כשרים לכתוב (אם גדול לא עומד עליהם) לפי שאינם יודעים לכתוב לשמה.

עובד כוכבים לדעתיה אדעתיה דנפשיה עבד: שהרי הוא גדול ויש בו דעת, ולמרות שהיהודי אומר לו לכתוב לשמה יתכן שהוא החליט בלבו לכתוב לשם מישהו אחר, ולכן הגט פסול, אבל קטן אין בו דעת אלא למה שהגדול מצווה אותו.

הדר אמר רב נחמן: רב נחמן חוזר בו ממה שאמר (= שעכו"ם שכתב גט הרי הוא פסול אפילו אם ישראל עומד על גביו), ואומר שבאמת עכו"ם שכותב גט הרי הוא כשר ואפילו אין ישראל עומד על גביו, והוא חולק על דברי רב הונא הנ"ל וסובר שאפילו אין גדול עומד על גבי החש"ו הגט כשר, לפי שמשנתנו היא כדעת רבי מאיר הסובר שלא צריך כתיבה לשמה, וא"כ מה שאמרה התורה "וְכָתַב לָהּ" (= לשמה) הכוונה שהחתימה תהיה לשמה (שהרי לא צריך כתיבה לשמה).

רב נחמן מביא ראיה לדבריו:

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור

052-7628377

להצטרפות:

mabatladaf18@gmail.com

052-342-4473

דמדקא פסיל ליה וכו': מכך שהמשנה (כאן בהמשך העמ') פוסלת עכו"ם בהבאת הגט, לפי שאינו שייך בתורת גיטין וקידושין ואין אדם יכול להיות שליח בדבר שאינו שייך בו, משמע שדווקא בהבאת הגט הוא פסול אבל בכתיבת הגט הוא כשר, וכפי שאמרה משנתנו 'שאיין קיום הגט אלא בחותמיו' ולא אכפת לנו אם הוא נכתב שלא לשמה. ומכאן שעכו"ם כשר לכתוב גט!

קושיא: **והתניא:** והרי למדנו בבבביתא שעכו"ם שכתב גט הגט פסול?

תירוץ: **ההיא:** הבריייתא הזאת היא כדעת רבי אלעזר הסובר שעדי מסירה כרתי ומה שאמרה התורה 'וְכָתַב לָהּ' הכוונה שהכתיבה תהיה לשמה, ובוודאי שהעכו"ם לא כתב לשמה שהרי הוא כותב על דעת עצמו, ולכן הגט פסול.

אמר רב נחמן, אומר היה ר"מ אפילו מצאו באשפה: אפילו אם הבעל מצא גט באשפה (= שהוא לא נכתב לשמה) אם חתמו לשמה ונתנו לה כשר, לפי שלא צריך כתיבה לשמה אלא חתימה לשמה.

קושיא: **איתיביה, כשהוא כותבו כאילו כותבו לשמה:** לכאורה כוונת הבריייתא שכשהוא כותב את ה'תורף' (= שבו כתוב את שם האיש והאשה והתאריך, שהוא עיקר הגט) לשמה, הרי זה כאילו כתב גם את ה'טופס' (= שאר הגט) לשמה, לפי שהתורף הוא עיקר הגט. נמצא שכן צריך לכתוב את הגט לשמה!

תירוץ: **לא:** כוונת הבריייתא שכשהוא חותמו לשמה הרי זה כאילו כתבו לשמה, לפי שלא צריך כתיבה לשמה.

כעת הגמ' חוזרת לבאר מדוע משנתנו הכשירה גט שנכתב ע"י חש"ו:

ואיבעית אימא: באמת משנתנו היא כדעת רבי אלעזר הסובר שעדי מסירה כרתי ומה שאמרה התורה 'וְכָתַב לָהּ' הכוונה שהכתיבה תהיה לשמה, ומדובר כפי שאמר **רב יהודה אמר שמואל** שהחש"ו שיר את מקום התורף כלומר שלא כתב את עיקר הגט, שאת זה יכתוב הגדול, ולכן הגט כשר. וא"כ לא צריך להעמיד את המשנה כשגדול עומד על גביו, ולא צריך להעמיד את המשנה כר"מ.

ורבי זריקא אמר רבי יוחנן אינה תורה: כלומר לא שומעים לך להעמיד את משנתנו כרבי אלעזר.

כאן הודיעך: משנתנו 'שזלזלה' בכתבת גיטין והכשירה גט שנכתב ע"י חש"ו, הודיעה לך שלא צריך לכתוב את הגט לשמה אלא צריך שהחתימה תהיה לשמה, ומשנתנו היא בדעת רבי מאיר הסובר שעדי חתימה כרתי.

קושיא: והרי אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן לעיל (כא): שמשנתנו היא בדעת רבי אלעזר?

תירוץ: אמוראי **נינהו:** רבה בר בר חנה ורבי יוחנן האמוראים נחלקו האם רבי יוחנן העמיד את משנתנו כרבי אלעזר או כרבי מאיר.

משנה: **קיבל הקטן והגדיל:** קיבל הקטן את הגט מהבעל, ולאחר מכן נעשה גדול ואז מסר אותו לאישה - הגט פסול משום שכשהוא נעשה שליח לקבל את הגט הוא היה קטן שפסול לשליחות.

אבל פקח ונתחרש וחזר ונתפקח: מכיון שכשהוא נעשה שליח הוא היה פקח וגם לבסוף כשהוא מסר את הגט לאישה הוא היה פקח - הגט כשר, ואין משמעות לכך שבאמצע הוא היה חרש.

גמרא: **בשלמא:** הגמרא מבררת מדוע סומא פסול להיות שליח, בשלמא חרש שוטה וכו' מובן מדוע לא.

דלאו בר היתירא הוא: מכיון שגוי אינו ב'תורת קידושין וגירושין' ממילא אינו יכול להיעשות שליח, שזהו הכלל בשליחות: אדם אינו יכול להיעשות שליח על דבר שהוא עצמו אינו יכול לעשותו.

אלא בטביעות עינא דקלא: סומא מותר באשתו משום שהוא מזהה ב'טביעות עין' את הקול שלה. אך אם כן מדוע הוא פסול לשליחות, הרי הוא מזהה את הבעל והאישה על ידי הקול שלהם וממילא הוא יודע מי המגרש ומי המתגרשת?

אלא א"ר יוסף הכא בחו"ל: מדובר שהסומא נעשה שליח להביא גט מחו"ל, ומכיון שצריך לומר בפ"נ ובפ"נ והוא הרי לא יכול לראות ולהעיד על כך ממילא הוא פסול לשליחות.

קושיא: **א"ל אביי:** לפי זה שליח שהיה 'פתוח' (רואה) בשעת קבלת הגט ולאחר מכן נסתמא, צריך להיות כשר, שהרי הוא יכול להעיד בפ"נ ובפ"נ (וכאמור הוא גם מכיר בטביעות עין את הקול של הבעל והאישה). אלא שלכאורה מדברי המשנה

מדוייק לא כך. המשנה אומרת ש'פתוח ונסתמא וחרז ונתפתח.. כשר' משמע שדוקא כאשר הוא חזר לבסוף ונתפתח הוא כשר אבל אם הוא נשאר סומא הוא פסול!

תירוץ: **הוא הדין דאע"ג**: כאמת גם אם הוא היה נשאר סומא הוא כשר, והסיבה שהמשנה נקטה שלבסוף הוא נתפתח - בגלל שני המקרים הנוספים של חרש ושל שוטה שבהם אם לא היה מכריא לבסוף - הגט היה פסול כי שוטה אינו יכול להיות שליח למסירת הגט.

אמר רב אשי: מדוייק כך מהמשנה. כי המשנה מסיימת 'זה הכלל כל שתחילתו וסופו בדעת כשר' דהיינו רק לגבי דעת צריך שגם הסוף יהיה בדעת ולא לגבי סומא. (כי אם המשנה היתה סוברת שגם בסומא צריך שלבסוף הוא יתפתח, היה עליה לכתוב 'כל שתחילתו וסופו בכשרות').

*

אמר להו מדקא פסיל ליה לעכו"ם: מכך שהמשנה פוסלת רק גוי להיות שליח הבאה, משמע שעבד כשר. ומכיון שהוא כשר להביא את הגט הוא גם כשר להיות שליח קבלה (כי אין חילוק ביניהם).

אמר רב אסי אמר רבי יוחנן: הוא חולק על רב אמר וסובר שהעד לא כשר משום שהוא לא 'בתורת גיטין וקידושין' שהרי הוא לא יכול לקדש או לגרש אישה.

מתקיף לה רבי אלעזר: כל הסיבה שעבד פסול מלהיות שליח לגט זה דוקא בגלל שהוא לא 'בתורת גיטין', אבל אם הוא היה 'בתורת גיטין' הוא היה יכול להיעשות שליח? והרי מצינו בתרומה שגוי וכותי הכשרים לתרום, בכל אופן אינם יכולים להיעשות שליח לתרום עבור יהודי.

ואם כן גם בעבד לכאורה הדין כן. שאמנם אם נתנו לו פירות טבל על מנת שאין לרבו רשות בהם - זכה בהם העבד ועליו להפריש מהם תרומה (כי עבד חייב במצוות כאישה), אבל הוא לא יוכל להיעשות שליח לתרום עבור אדם אחר. משום שהסיבה שגוי וכותי אינם נעשים שליח לתרומה, נלמדת מהפסוק "כִּן תְּרִימוּ גַם אִתָּם" המילה 'גם' מיותרת ללמד על שליח שדינו כדין המשלח. וממילא לומדים שהשליח צריך להיות כמו המשלח, דהיינו מה המשלח הוא 'ישראל' אף השליח

צריך להיות 'ישראל'. ואילו 'עבד' אינו 'ישראל' (אלא 'עבד כנעני' של ישראל החייב במצוות כאישה) ולא יוכל להיעשות שליח.

הקושיא: אפילו שהעבד שייך 'בתורת תרומה' בכל אופן הוא לא יוכל להיעשות שליח עליה. ואילו מדברי רבי יוחנן משמע שרק בגלל שהוא לא 'בתורת' הדבר הוא לא יכול להיות שליח עליו?

תירוץ: אמרי דבי רבי ינאי: הלימוד מהפסוק אינו על 'ישראל' אלא על 'בן ברית', כלומר שכמו שמהשלח הוא 'בן ברית' גם על השליח להיות כן. ולכן גוי וכותי שאינם 'בני ברית' פסולים להיות שליחים, אבל עבד שהוא 'בן ברית' כשר (עבד נכלל בברית שנאמר "מִחֶטֶב עֶצְיוֹ עַד שְׂאֵב מִיַּמִּיךָ (הם העבדים) לְעִבְרָךְ בְּבְרִית !- הִנֵּה אֱלֹהֶיךָ").

הרי את שפחה וולדך בן חורין: המביא גט שחרור לשפחה ואומר לה 'את נשארת שפחה אבל הבן שלך יהא בן חורין' - אם היא מעוברת היא זכתה לבן שלה בגט השחרור והוא יצא לחירות. הגמרא מבארת את דברי רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן:

מאי אם היתה עוברת: מה הקשר בין תחילת דברי רבי יוחנן שאין העבד נעשה שליח לגט, להמשך דבריו 'אע"פ ששינינו הרי את שפחה' וכו'?

רבי יוחנן תרתי אמר: רבי יוחנן אמר שני דברים. דבר ראשון הוא אמר את הדין שעבד לא נעשה שליח בגט אישה. ודבר נוסף: עבד יכול להעשות 'שליח קבלה' לקבל גט שחרור עבור עבד של אדון אחר, כי מכיון שהעבד שייך 'בתורת שחרור' הוא יכול להיעשות שליח על כך. אמנם העבד אינו יכול להיעשות שליח עבור עבד ששייך לאדון שלו עצמו, משום ש"ד עבד כי רבו' וכאשר זוכה העבד בגט מהאדון שלו נחשב הגט עדיין ברשות האדון.

ואם ילחש לך אדם ויטען שעבד כן יכול לקבל גט עבור עבד של האדון שלו עצמו - על פי הברייתא הנ"ל שיכולה השפחה לזכות בגט שחרור עבור העובר שלה, אע"פ שהיא מקבלת את הגט מהאדון שלה? תאמר לו ששני גדולי הדור פרשו את הדבר:

אחד אמר: הברייתא הזו היא אליבא דרבי הסוכר שאדון יכול לשחרר חצי מהעבד שלו, וכאשר נותן האדון לעבד את הגט 'גיטו וידו באים כאחד' (= הוא קונה את הגט ביחד עם זה שהוא משתחרר, שהרי רק אז הוא יכול לקנות אותו) בחצי ממנו.

והשני מוסיף: גם כאן הדין כן, משום שרבי סובר 'עובר ירך אימו' כלומר הוא נחשב לאחד מאיבריה, ונמצא שהאדון הקנה לה את האבר ההוא 'גיטה וידה באים כאחת' לגבי האבר - העובר.

משנה: אף הנשים שאינן נאמנות לומר מת בעלה: כגון חמותה וגיסתה (כת חמותה) אינן נאמנות להעיד שמת בעלה, משום שהם שונאות אותה ומכוונות לקלקל אותה שתתחתן עם איש אחר ולאחר מכן יבוא בעלה ותצטרך לצאת מזה ומזה. בכל אופן הן נאמנות להעשות 'שליח' להביא את גיטה, והמשנה מבארת מדוע.

ויבמתה: אשת אחי בעלה, גם היא שונאת אותה, כי היא מפחדת שמא ימות בעלה או אחיו בלא בנים והיא תצטרף אליה כאשה שניה לאותו בעל.

גמרא: אמר רב יוסף.. כאן בארץ כאן בחו"ל: המשנה דיברה באישה המביאה גט בארץ שאינה צריכה לומר בפ"נ ובפ"נ, ממילא לא צריך לסמוך על הדיבור שלה ולכן היא נאמנת. אבל הברייתא דיברה באישה המביאה גט מחו"ל הצריכה לומר בפ"נ ובפ"נ ולכן אינה נאמנת כי לא סומכים על הדיבור שלה (כמו שלא סומכים על דיבורה לענין מיתת הבעל).

אמר ליה אביי: מסתבר להיפך! כי המביאה גט בארץ שאינה צריכה לומר בפ"נ ובפ"נ - אם יבוא הבעל ויערער מתייחסים אליו ומצריכים את העדים לבוא ולהעיד על הגט, ולכן יש סיבה לחשוש שהאישה הזו רוצה לקלקל אותה והיא מביאה גט מזויף כדי שיתברר לאחר מכן הזיוף כשיערער הבעל. אבל המביאה גט מחו"ל שהיא צריכה לומר בפ"נ ובפ"נ - אם יבוא אח"כ הבעל ויערער לא יתייחסו אליו, ואם כן יש יותר סברא לומר שהגט אמיתי כי אם היא רוצה לקלקל אותה היא לא תצליח בכך.

וממקום שבאת: מאותו לימוד שלמדת שאישה נאמנת להביא גיטה - דהיינו מהנשים שאינן נאמנות לומר מת בעלה - תלמד גם שאישה שמביאה את גיטה צריכה לומר בפ"נ ובפ"נ כמו הנשים הללו. עד כאן דברי הברייתא. מוכח מכאן שמדובר בנשים שמביאות גט מחו"ל, כי אם היו מביאות בארץ לא היו צריכות לומר בפ"נ ובפ"נ. (והברייתא באה ללמד שגם אישה שמביאה את הגט של עצמה מחו"ל צריכה לומר).